

Män i förskolan

EN KUNSKAPSÖVERSIKT

Innehåll

Inledning	4
Frågeställningar och upplägg	4
Bakgrund	4
Teoretiska utgångspunkter	6
Kritiska maskulinitetsstudier	6
Genus och identitet	7
Teman i forskningen	8
1. Varför män i förskolan?	8
Män som manliga förebilder	9
Vägen till förskolan och att vara i förskolan	11
Erfarenhet av barn.....	12
Föräldrars syn på fler män i förskolan.....	13
Sexuella övergrepp	13
Män i förskolan blir fortare chefer.....	13
2. Förskolan som genuskodad verksamhet	13
3. Att som man vara både synlig och osynlig – minoritetsgruppers dilemma	14
Sammanfattning	16
Metod och material.....	19
Referenser.....	21

Män i förskolan – en kunskapsöversikt

Den här kunskapsöversikten är skriven på uppdrag av SKL av fil. dr. Mia Heikkilä, lektor i pedagogik vid Mälardalens högskola. Kunskapsöversikten baseras på ett 50-tal vetenskapliga artiklar och ett tiotal böcker som hittats via ett antal forskningsdatabaser under hösten 2014.

Syftet med översikten är att ge en översikt över den aktuella kunskapen inom området som en vägledning för arbetet. Målgruppen är arbetsgivare, skolhuvudmän och andra intresserade.

Inledning

Den här kunskapsöversikten utgör en genomgång av den befintliga forskningen inom området män i förskolan. Fokus i kunskapsöversikten är på de senaste 10-15 årens forskning inom det pedagogiska och genusvetenskapliga forskningsområdena och dessa områden har under de senaste decennierna genomgått stor utveckling. Den senaste forskningen fokuserar på att hitta sätt att prata om, att aktualisera och att hitta vägar framåt i frågan om att fler män ska arbeta i förskolan.

Frågeställningar och upplägg

De frågeställningar som varit ledsagande i arbetet med den här kunskapsöversikten har varit:

Hur kan forskningsområdet män i förskolan förstås?

Vilken ny kunskap kan forskning bidra med till det praktiska arbetet och i insatser som görs för att öka andelen män i förskolan?

I kunskapsöversiktens inledning presenteras ett antal teman som tillsammans bidrar med grunderna till hur området män i förskolan kan förstås. Dessa teman har valts både utifrån att de till sitt innehåll verkar bygga upp förståelsen för området och temana stöds med referenser till studier som bedömts som relevanta och som används återkommande i andra forskares texter. Efter dessa mer allmänt hållna perspektivgivande studier kommer några genomgående mönster, eller logiker att presenteras.

Bakgrund

Idag är cirka sju procent av alla som studerar till förskollärare män (Universitetskanslersämbetet, 2014). Idag arbetar 3,5-5 procent män i förskolan som barnskötare, förskollärare eller annan pedagogisk personal. Andelen varierar något beroende på om det är kommunala eller fristående förskolor. Fristående huvudmän har något högre andel män,

samtidigt som andelen utbildade män är högre där. Men oavsett om det är 3,5 eller 5 procent män så är andelen låg. Förskolan är en av de mest könssegrerade arbetsplatserna i Sverige och kan jämföras med till exempel räddningstjänsten och försvaret som är mansdominerade med motsvarande låg andel kvinnor.

Det finns en hel del internationell forskning om män i förskolan (se bland annat King, 1998; Havung, 2000; Barnard, et al. 2000; Stroud, Smith, Ealy & Hurst, 2000; Cooney & Bittner, 2001; Cushman, 2005; Sumsion, 2005; Peeters, 2007, Blomqvist et al 2008; Johnson, 2011, Mistry & Sood 2013). Större delen av forskningen är internationell och de svenska empiriska studierna är få. I Sverige finns Hellman (2010) och Eidevald (2009) som i sina studier också för resonemang kring frågan om män i förskolan och hur den kan förstås och exemplifieras, men det är ingen huvudfråga. Nordbergs (2005) studie lyfter frågan om män i omsorgsyrken. Blomqvist med flera (2008) tittar i sin studie närmare på frågan om varför män väljer bort läraryrket efter genomgången utbildning, en intressant aspekt som inte fördjupas i denna studie.

Debatt och diskussion om frågan om män i förskolan har i Sverige dock pågått under drygt 40 års tid (Wernersson och Lander, 1979) och under den här tiden har flertalet argument framhållits för att både stärka frågan men också för att försvaga dess kraft (Granbom och Wernersson, 2011). Även om debatten funnits länge finns som redan nämnts inte särskilt mycket svensk forskning i området. I Granbom och Wernersson (2011) presenteras en modell och analys av de argument som framförts och de insatser som gjorts för att få fler män att arbeta i förskolan. Dessa har uppfattats som både motsägelsefulla och felaktiga enligt vissa, men också tidsenliga och adekvata av andra. Det skulle vara möjligt att hävda att frågan om män i förskolan och de argument som förekommit också speglar den kunskapsutveckling som funnits inom både förskolan och inom genusforskningen. Frågan om män i förskolan blir en slags hybrid mellan två samhällsfält som genomgått stor utveckling och förändring under de senaste 40 åren. Det är som om frågan om män i förskolan hårbärgerar spänningar som finns både inom dessa fält men också mellan dem. Förskolan har genomgått en kraftig utveckling med avseende på innehåll, form och organisation och genusforskningen har genomgått en kraftig utveckling med avseende på forskningsområden, frågor och teoretisk bas. Båda dessa fält innehar erfarenheter och kunskap som behövs för att frågan om män i förskolan ska komma framåt. De frågor som Wernersson och Lander presenterade 1997 som centrala är samma frågor som är aktuella idag, även om lösningarna kan se annorlunda ut idag än då.

Teoretiska utgångspunkter

Frågan om män i förskolan kombinerar alltså både genusforskningsområdet och utbildningsområdet. Dels handlar det om att försöka förstå konstruktioner av maskulinitet i ett specifikt sammanhang, och dels att det finns en idé om att män i förskolan ska bidra till att förskolan blir en ännu mer genusmedveten och jämställd plats utifrån förskolans uppdrag genom skollag och läroplan. Genusforskning i förskolan kan bidra med resultat och speglingar från tidigare forskningsstudier och förklaringsmodeller som tagits fram om män och maskulinitet i kvinnodominerade områden.

Kritiska maskulinitetsstudier

Kritiska maskulinitetsstudier som forskningsfält inom genusforskningen har vuxit fram ur feministiska studier. Det handlar om att förstå mäns sociala kön och hur mäns sociala handlingsmönster påverkas av att vara just män. Inom forskningsområdet män i förskolan är det ett teoretiskt område som relativt ofta används för fördjupad förståelse. Inom kritiska maskulinitetsstudier förstås samhället på liknande sätt som inom feministisk forskning, bestående av en strukturellt ordnad maktobalans som ger kvinnor och män olika privilegier och motstånd på olika sätt och att detta kan variera i tid och rum (Kimmel, Hearn & Connell, 2005, Mills, Martino & Lingard 2004).

Connell (2008) använder sig av begreppet/tanken om en hegemonisk maskulinitet, och huruvida man kan påstå att det finns en slags normativ manlighet eller inte. Connell landar i att så kallad hegemonisk maskulinitet är historiskt och tidsmässigt föränderlig. Hon menar att det inte finns en universell förklaringsmodell för maskulinitet utan att innebörden i manlighet kan ses som något empiriskt. Connell menar att vi behöver börja se även män som bärare av ett socialt kön som både begränsar och ger privilegier, något som den tidiga kvinnoforskningen gjort när det gällt kvinnor. Connell menar att alla män inte har makt över

alla kvinnor, och att en sådan förklaringsmodell om att alla män har makt över alla kvinnor kan utmanas.

Genus och identitet

Connell (2008) menar att genus är en identitet som är förhandlingsbar för var och en av oss, och att vi gör det på olika sätt inom de strukturella ramar som finns tillgängliga för oss i de sammanhang vi finns och verkar (se även Cameron 2001). Därför kan inte genusidentitet se lika ut hos alla individer, men vi kan känna igen sammanhang utifrån vissa samhälleliga strukturer. Alla bär på och agerar utifrån en genusidentitet, menar Connell och det är inte förhandlingsbart, utan frågan är hur vi gör det. De män som arbetar i förskolan, och kvinnorna också givetvis, är bärare av både vissa likheter och skillnader enligt detta sätt att resonera. Det stämmer också väl överens med de forskningsstudier som finns där det visar det sig att det både finns mönster mellan männen, men också skillnader.

Penni Cushmans (2010) studie om män som arbetar i förskola i England, Sverige och Nya Zeeland visar skillnader mellan männen som hon menar har med nationellt sammanhang att göra. Hon argumenterar för att orsaken till att de svenska männen särskiljer sig från de andra är att det nationella sammanhanget kring jämställdhet och jämlikhet påverkat dessa män och att de också resonerar om detta i intervjuerna i studien. Hon menar att de använder genus och jämställdhet som förklaring och förståelseram för sig själva i sitt arbete som förskollärare och män.

Margareta Havungs studie (2000) av fjorton män som arbetar som förskollärare på tio olika förskolor i Kalmar län är ett exempel på en studie som tar utgångspunkt i genus och identitet. Hennes studie är en av de största svenska studier som gjorts om män i förskolan (se även Nordberg 2005). Havung har genomfört sin studie både med observationer med hjälp av videoinspelningar och intervjuer. Havungs (2000) studie pekar på en förståelse av kvinnor och män som motsatser med tydliga positioner i relation till varandra. Männen anpassar sig till kulturen och underordnar sig de mönster som råder. Det stämmer inte helt överens med de resultat som presenterades av Heikkilä (2013) som visar hur flera män som arbetar tillsammans på en förskola motsätter sig den rådande ordningen i förskolan. Havung menar att kvinnor och män kan mötas i ”icke könsrelaterade aktiviteter” som till exempel ”skapande verksamhet, naturupplevelser och samlingar”. Kan det vara så att männen efter avslutade studier som minoritetsgrupp inte kan stå upp för de synsätt och värderingar, och sitt eget aktörskap, utan går in i en förväntad roll som man och förskollärare för att beredskapen på fältet att ta emot kompetenta förskollärare som är män är generellt sett låg?

Temat i forskningen

Tittar man närmare på hela kontexten kring att vara man i förskolan återkommer flera teman i forskningsstudier och forskningslitteratur. Detta avsnitt tar sin utgångspunkt i följande teman:

- Varför män i förskolan?
- Förskolan som genuskodad verksamhet
- Att som man vara både synlig och osynlig – minoritetsgruppens dilemma

1. Varför män i förskolan?

I de flesta studier eller texter som finns om män i förskolan dryftas också frågan om varför män i förskolan. Frågan kan ses på olika sätt, och i de studier som presenteras här görs den både till en organisationsfråga och en fråga om synen på kvinnor och män. Cameron, Moss och Owen (1999) ställer också en annan möjligen provocerande fråga – varför kvinnor i förskolan – men ger också ett tredelat svar på vad de utifrån sin studie kunde se gällande varför män ska vara i förskolan. Dessa var:

1. Män i förskolan ska visa barn en annan slags manlighet avseende mäns arbetstagande och omsorgsgivande
2. Att män arbetar i förskolan är en spegling av hur samhället ser ut i övrigt, att både kvinnor och män i hemmet tar hand om barn och att kvinnor och män kan göra samma saker
3. Män i förskolan ska kompensera för frånvarande pappor eller pappor som inte har kapacitet att ta hand om sina barn. Då ska männen i förskolan visa upp en stabil (och stereotyp) manlighet med tydlighet och auktoritet.

Dessa punkter förekommer i flera studier (se även Skelton 2009). Det de tre kategorierna pekar på är hur de är väldigt olika sinsemellan. Män som kategori har fått en symbolisk betydelse för barnomsorgsarbete. Då är mäns särbehandling underförstådd eftersom de ska representera en idealiserad familjeform, de ska bättra på dåliga familjeförhållanden och de ska utmana den könssegregerade arbetsmarknaden genom otraditionella yrkesval. Detta är inga små anspråk och krav som sätts på män i förskolan och ofta görs detta implicit.

Detta bidrar till att män blir representanter utifrån sitt kön och inte sedda i egenskap av kompetens, inte individer. Det är något av tydliga minoriteters dilemma i alla aspekter, oavsett vilka minoritetsgrupper detta gäller.

Majoriteten förenklar minoriteten och gör den till en enhet där alla betraktas som mer eller mindre likadana, utifrån att de tillhör en viss social kategori, som till exempel kön. För män i förskolan är det oftast det faktum att de är just män som gör att de framstår som likadana i förskolesammanhang. Oreflekterat placeras symboliska representationer på de män som finns. Det kan exempelvis handla om det enkla exemplet att alla män förväntas tycka om att spela fotboll och också därmed vilja göra det med barnen eller prata fotbollsresultat med en pappa vid hämtning eller lämning.

Tanken om att män ska vara i förskolan, och i skolans lägre årskurser, för att kompensera frånvarande pappor, relateras också till att män i förskolan och i grundskolan behövs för att pojkar ska motiveras och stimuleras till bättre lärande. Männerna antas förstå och nå de pojkar som riskerar att inte nå kunskapsmål. Det som då lyfts fram är ett antagande om samband mellan lärarens kön och barns och elevers möjlighet till skolprestation (se exempelvis Skelton 2009). Detta är ett sambandstänkande som inte får stöd i någon forskning, snarare tvärt om (Helbig, 2012, Krkovic, Greiff, Kupiainen, Vainikainen & Hautamäki 2014, Smith 2007). Helbig visar i sin stora studie av TIMS, PIRLS och PISA som omfattar 146 315 elever i 21 länder att pojkar inte får någon fördel i lärandet av att ha en manlig lärare, varken i läsförståelse eller i matematik. Samtidigt framkommer att flickor visade bättre resultat om de hade kvinnor som lärare. Lahelma (2000) visar att eleverna själva inte ser lärarnas kön som viktigt utan de betraktar lärarens kompetens som mest viktigt för sitt lärande. Lahelma (2000) för resonemang kring vem det är som uppfattar bristen på män som ett problem – de andra lärarna eller eleverna? Hon visar exempel på hur lärarna skulle föredra att fler män skulle arbeta som lärare eftersom det skulle påverka löneutvecklingen och samtalen i lärarrummet/personalrummet. Lahelmas etnografiska studie visar dock att samtalen i lärarrummet/personalrummet cirklar kring de ämnen som de kvinnliga lärarna de facto vill ha, trots att kvinnorna i studien trodde att det var männen som skulle bidra med dessa samtalsämnen.

Män som manliga förebilder

Att utgå ifrån att män som kommer in i förskolan ska fungera som maskulina förebilder specifikt för pojkar gör också att det skapas samtal och sociala sammanhang där man tror att bara vissa män kan leva upp till att vara dessa specifikt maskulina förebilder. Med en sådan utgångspunkt är risken stor att en del män exkluderar sig själva, och även av andra för att man inte tror att man passar in. Att analysera, problematisera eller se män som manliga förebilder i förskolan är ett rätt dominerande perspektiv i den internationella forskningen (Martino & Kehler 2006, Carrington, Tymms & Merrell 2008, Wright & Callender 2012, McGrath & Sinclair 2013).

Det finns också flera exempel där män ibland överdriver ett gemensamt maskulint beteende för att leva upp till en sådan manlig norm i förskolan (Williams, 1993) – en norm som dessutom påtagligt ofta inte är uttalad utan något männen subtilt ska förstå innehållet av.

Den bilden motsägs dock i Skeltons (2003) studie där hon visar hur de män som var verksamma i förskolan var minst upptagna med att fundera kring hur de framstod som just män. Martino (2008) menar att en av orsakerna till att tanken om att män i förskolan ska vara främst manliga förebilder utifrån en stereotyp

maskulinitet är konsekvensen av att det i vissa delar av samhället förespråkas en åter-maskulinisering av mansrollen där gamla ideal ska lyftas fram. I sin artikel diskuterar Martino (2008) kritiskt denna åter-maskuliniseringsprocess och visar på vilka konsekvenser det får för att utveckla mansrollen och problematisera dess begränsningar. Hellman (2010) analyserar och reflekterar kring bilden av manliga förebilder och vilka problematiska perspektiv på män och manlighet det för med sig. Hon lyfter fram särskilt;

- att tanken om manliga förebilder bygger på idén om att 50 procent kvinnor och 50 procent män är eftersträvansvärd
- att pojkar behöver identifikationspersoner som är män
- bristen på män antas skapa mer våld hos pojkar och fler män kan bidra till mer kraftfull (våldsamt?, min anm.) gränssättning än vad kvinnor kan ge (och ”kvinnlig” emotionalitet och ömhet blir problematisk för pojkar att möta)
- förskolans kvinnliga kodning innebär att det behövs mer ”jämvikt” av en specifik manlighet

Samtliga dessa aspekter diskuterar Hellman (2010) som problematiska eftersom hon menar att de pekar ut viss slags manlighet som eftersträvansvärd och att de också pekar mot att, särskilt pojkar, skulle vara i behov av fler män i förskolan. Tidigare forskning visar inte på något sådant direkt samband.

En ansats som inte utgår från genusteoretiska förklaringsmodeller och sätt att resonera är den norska publikationen *Men og omsorg* (Bratterud, Emilsen och Lillemyr 2006). De för resonemang i boken där de menar att pojkar och flickor är olika och har olika behov i förskolan, att kvinnor och män också är lite olika och att vi mer och mer måste börja se det. De använder inga genusteoretiska förklaringsmodeller i sitt sätt att resonera, utan menar att det handlar om könsocialisering som Bjerrum Nielsen tidigare kallat för ett föräldrat sätt att förstå män i förskolan. Bratterud, Emilsen och Lillemyr (2006) menar också att förskolan är allt för femininiserad och att det inte är bra för pojkarna när de sedan börjar i skolan. Deras resonemang bygger inte på forskning. Deras utgångspunkt är omsorg, och de lyfter inte i någon nämnvärd mening fram det pedagogiska arbetet i förskolan.

I flera studier (Sargent 2005, Martino 2008) lyfter man i motsats till detta fram, att män som är på väg in i förskolan eller arbetar i förskolan vill arbeta där på samma villkor som kvinnorna. De vill bidra till förskolans kvalitet som professionella medarbetare snarare än finnas i förskolan i första hand utifrån sitt kön. När männens egna röster lyssnas på blir därmed förebildstänkandet en svårbegriplig logik som är komplicerad att förhålla sig till i praktiken.

Ibland tänker inte de som säger att män ska vara manliga förebilder i förskolan på att det innebär att vi måste hitta särskilda män, med särskilda egenskaper. Slentrianmässigt kanske man säger så, för att man inte tänkt på frågan utan att se nästa led, att det är särskilda män med särskilda egenskaper det landar i om man för resonemanget vidare. Det handlar kanske om männen som ska vara i förskolan och vad de ska göra – kanske ser man framför sig att de på något sätt ska stå för mer disciplin, visa särskilt pojkarna exempel på hur man ska vara som man och kanske föra in mer bus och fysisk rörelse i förskolan. Men frågan som nästan blir hängande kvar i luften efter sådana ofta outtalade tankar och förväntningar är måhända: Görs inte detta redan? Och om inte, vad är syftet med att just män ska göra detta? Cushman (2008) har i en studie intervjuat 250 nya zeeländska rektorer om vad de menar när de säger ”manlig förebild” och undrar vad det är rektorerna vill ha när de säger så. Hennes resultat visar på att

rektorerna visade att de fick positiva associationer till män som visade upp en "igenkänningsbar" manlighet, bestående av heterosexuell, rugby-spelande man med rätta attribut såsom starka, tillitsfulla, humoristiska, som inte gör rektorerna osäkra (se även Francis & Skelton 2001).

McGrath och Sinclair (2013) lyfter i sin studie fram hur manliga lärare kan vara förebilder för både pojkar och flickor och hur detta kan innebära sociala fördelar för båda grupperna. De lyfter i sin studie även fram föräldrarnas syn och visar hur positiva föräldrarna är till att män är förebilder även för flickor.

Vägen till förskolan och att vara i förskolan

Ett återkommande tema är att vägen till förskolan ses som viktig att förstå gällande män, också för att det är en kunskapsnyckel till att förstå vilka vägar och beslut ligger bakom att så få män finns i förskolan. Det handlar ofta om att män som studerar till förskollärare och arbetar som förskollärare ofta är något äldre när de studerar, att de har arbetserfarenhet, att de gör något andra saker i förskolan än vad kvinnor gör, att de vill vara behövda och få personlig utveckling (Cushman, 2011, Cameron, Moss & Owen, 1999, Heikkilä 2014). Men, att män väljer förskolan som arbetsplats ses fortfarande som något så ovanligt att man behöver förstå vägen till förskolan för att förstå dessa män. Cameron, Moss och Owen (1999) visar i sin brittiska studie att män oftare väljer att "välja om" gällande yrkesval. De kallar detta för "re-thought career" och går i linje med Heikkilä (2014) där svenska manliga förskollärarstudenter visar på samma mönster. Det som dessa båda studier också har gemensamt är hur familjer och vänner påverkar yrkesvalet, om det så är att välja ett nytt yrke efter att ha prövat på något annat (Stroud, Smith, Ealy & Hurst 2000). Sumsion (2000a) visar på olika aspekter av hur män som studerar till förskollärare ser på sig själva och sina egna kommande yrkessammanhang. Sumsion (2000a) visar att männen i hennes studie har en önskan om att göra skillnad genom att visa på andra sätt att vara man på än en stereotyp bild av män, de vill ha personlig utveckling i sitt arbete som förskollärare och de vill känna sig behövda. De studerande reflekterade också över att de befinner sig i en så kallad feminin sfär och de behövde också förhålla sig till att inte bli litad på, och att bli misstänkliggjord utifrån sitt val.

Haase (2008) menar som ett resultat utifrån sin studie att männen som finns i förskolan behöver förstärkas i att förstå genus, makt och strukturer för att se sin egen roll i arbetet med barnen i förskolan (Smith 2007, Martino, Lingard & Mills, 2004, Roulston & Mills 2000). Han menar att det finns en stor okunskap hos många män som arbetar i förskolan om vilken kontext de befinner sig i och det tar sig uttryck i att en del tar stort avstånd från det som kvinnor gör och som kan förknippas med kvinnlighet i förskolan. En del män har inga bekymmer med detta, men samma män kan också resonera som sin plats i förskolan på ett reflekterande sätt, menar Haase (2008).

En av de tidigare publikationerna om män som arbetar i så kallade kvinnodominerade yrken är Doing "women's work" (Williams, 1993) som publicerades för drygt 20 år sedan. Den erbjöd nya perspektiv på arbetsliv i ett fält som då dominerades av att diskutera kvinnors inträde i så kallat mansdominerade yrken. Perspektivet då var strukturalistiskt och placerade kvinnor och män i polariserade positioner och något mer som komplement till varandra, jämfört med hur området diskuteras i dag. Strukturalismen är också mer "fast" i den bemärkelsen att den söker svar på hur män "är" och hur kvinnor "är". Idag har de poststrukturalistiska perspektiven kommit att dominera genusforskningen och genus ses som något förhandlingsbart och som vi själva formar. Nu säger vi ofta att det finns flera sorters män och kvinnor och

att en slags man inte är möjlig att hitta, men att vi kan hitta vissa gemensamma mönster som man förhåller sig till eller gör till sina. Men trots att förklarings- och förståelsemodellerna ser annorlunda ut nu än tidigare är frågorna i det närmaste de samma; Hur ska fler män börja arbeta i förskolan (eller andra kvinnodominerade yrken)? Vad är den största anledningen till att de inte gör det?

Ibland i debatten hörs röster gällande hur män blir exkluderade på kvinnodominerade arbetsplatser, hur män som arbetar i kvinnodominerade yrken kan tendera att överdriva vissa manliga mönster för att legitimera sig själva och hur kvinnor i högre grad söker sig till mansdominerade yrken än vad män söker sig till kvinnodominerade yrken. Williams (1993) gör en slutsats som förekommer idag, men som inte riktigt vinner mark som central förklaringsmodell – att män inte väljer kvinnodominerade yrken för att det innebär lägre lön och mindre status. Idag har forskningen inom detta område kommit till mer identitetsrelaterade förklaringar när det gäller frågan om män i kvinnodominerade yrken – lön och status kanske mer ska ses som frågor om symptom snarare än orsaker.

Skelton (2009) visar i en analys av befintlig forskning hur samstämmiga kvinnors och mäns resonemang är kring varför de valt ett läraryrke, oavsett social kategori. Hon visar genom analyser av en rad tidigare studier att

- kvinnor och män har samma motiv till varför de undervisar; de vill arbeta med barns lärande
- kvinnor och män som arbetar som lärare oroar sig för samma saker kring organisation och administration i relation till sitt yrkesutövande
- kvinnor och män som arbetar som lärare menar att det viktigaste i deras arbetsvardag är relationerna med eleverna, hur eleverna beter sig, att det är god stämning bland kollegor och ett bra skolledarskap.

Det som männen poängterade, och som väckte viss irritation och upprördhet bland dem, i Skeltons analys, var att de inte såg varför de särskilda insatser som fanns för män behövdes och varför männen var föremål för dem. Kvinnorna hade aldrig sådana insatser riktade mot sig. Männen var också irriterade och upprörda över att ses som särskilda eller som förebilder, men de var positiva till att bli sammankopplade med en ny slags manlig förebild som inte kopplas samman med en stereotyp bild av manlighet. I viss mån kan Eidevalds (2014) studie visa på en del liknande resultat gällande män som arbetar i förskolan i Sverige. Ytterligare ett tema förenar studierna och det handlar om hur viktigt det är för män som väljer att arbeta i förskolan eller studera till förskollärare att ha fått möjlighet att pröva på att jobba i förskolan och därmed ha fått erfarenhet av att ta hand om barn.

Erfarenhet av barn

Erfarenhet av att arbeta med barn innebär ju också att ha erfarenhet av att se hur kvinnor och män arbetar med barn i förskolan. I en studie av Sandberg och Pramling Samuelsson (2005) har forskarna intervjuat 20 förskollärare, både kvinnor och män. Kvinnorna i den studien tenderar att både värdera lugna lekar och betona social utveckling medan de manliga förskollärarna tycker den fysiska utvecklingen är viktig. Det gör också att deras deltagande i lek verkar vara olika. De manliga förskollärarna menar att deltagande är en förutsättning för att se barnen och ta tillvara deras kompetens, medan kvinnorna såg deltagande som att de störde och styrde leken för mycket och att det alltid fanns en risk att de var tvungna att avbryta deltagandet för att ta hand om något annat i verksamheten.

Föräldrars syn på fler män i förskolan

Föräldraperspektiv är också en aspekt av män i förskolan. Forskningsstudier om män i förskolan kring föräldrar är inte alls många, men Cameron, Moss och Owen (1999) lyfter fram att föräldrars olikhet blir tydlig i denna fråga, där en inledande inställning oftast är positiv. I ett senare skede kan detta mötas med skepsis men när föräldrar som uttryckt oro eller skepsis skapat en egen relation till den enskilda mannen eller till gruppen lindras oftast denna oro och skepsis. Rentzou (2011) lyfter också fram föräldraperspektivet och menar att föräldrars perspektiv kan förändras genom att de både lär känna männen i förskolan men också genom att något oförutsett händer. Hon menar också att det finns en stor förståelse och ett stort stöd för fler män i förskolan.

Sexuella övergrepp

Frågor om sexuella övergrepp är stor och svår, även forskningsmässigt. I detta sammanhang är forskningen ofta väldigt inriktad mot psykologi och kriminologi och det är områden som inte är möjliga att enkelt greppa. Det behövs en särskild genomgång av den forskningen eftersom den ofta också är inriktad på pedofili, som diagnos och hur pedofili yttrar sig. Men det som är gemensamt för de studier som här granskats är, att pedofili ofta nämns och det är ett återkommande tema (se exempelvis Cameron, Moss och Owen 1999, Sumsion 2000, Cameron 2001, Skelton 2009, Warin 2006, Mills 2004). Det är som om det nästan inte går att tala eller skriva om frågan om män i förskolan utan att lyfta denna aspekt.

Keith Pringle (1992) är en av de forskare som menar att män av denna anledning inte alls ska befinna sig i förskolan. Män är överrepresenterade när det gäller just sexuella övergrepp och våld mot kvinnor, menar Pringle och han menar att det är tillräckligt skäl att hålla hela gruppen män borta från förskolan.

Män i förskolan blir fortare chefer

Det finns föreställningar om att män i förskolan oftare blir chefer och ser man till andelen män som arbetar i förskolan i barngrupp och jämför den med andelen män som arbetar som förskolechefer är det en rätt stor skillnad. Skolverkets statistik visar att ca 10 procent av förskolecheferna i Sverige är män. Cameron (2001) refererar till flera studier och visar att män snabbare kan få positioner och bättre lön i kvinnodominerade områden som förskolan. Hon menar att forskningslitteraturen är tydlig med detta genom att män ”importerar” förväntningar kring manlighet och i det ligger en ”önskan” om att män vill bli chefer (se även Anliak och Beyazkurk, 2008).

2. Förskolan som genuskodad verksamhet

Ett annat tema som återkommer i forskning om män i förskolan, är att förskolan ses som en ”femininiserad praktik”, den är ”kvinnligt genuskodad” eller att den ”domineras av kvinnor”. I dessa benämningar kan en implicit kritik tolkas in. En feministisk analys av dessa benämningar är att det kollektivt feminina oftare är lägre värderat, ses ner på och ses också som föremål för utveckling och förändring eftersom mansnormer meddelar att kvinnor ska vara flexibla inför mäns behov och önsknings. Det är en rimlig idé i vissa sammanhang, men detta är också något problematiskt eftersom även kvinnligt genuskodade platser behöver granskas och skärskådas. Frågan är när denna genuskodade verksamhet blir problematisk? När bidrar den till särbehandling av män? När förminskas männen? När lyfts de upp och glorifieras? Vems samtalsämnen plockas upp i kollektiva samtal? Förblir männen representanter för sitt kön eller får de finnas i

förskolan som individer med specifika intressen och kunskaper? Svaren och reflektionerna på dessa frågor blir också att identifiera förskolans genuskodning och beskriva hur den ser ut. En förskola som reflekterar och samtalar om kön i organisationen och vad det betyder kan sannolikt behålla fler män som medarbetare eftersom det finns möjlighet för minoriteter att komma till tals och bli lyssnade på. Detta lyfter Cameron, Moss och Owen (1999) i sin studie över förskolan som genuspraktik.

Kunskap om hur genusmönster i förskolan ter sig och hur bristen på jämställdhet kan beskrivas kan motverka en tydligt genuskodad organisation, i förskolans fall ”kvinnligt” kodad. Inte för att ”kvinnligt” inte är bra, utan för att en ofreflekterad organisation tenderar att bli mer exkluderande och etablera specifika normer. Det som vid ett flertal tillfällen återkommer som tema i samtalet om män i förskolan är hur män ska bidra till kvaliteten i förskolan snarare än att finnas där som just män.

Sargent (2005) analyserar berättelser av män och hur de upplever förskolan och menar i sina analyser att förskolan är genuskodad. Han menar med utgångspunkt i ett antal forskare att för att en verksamhet ska anses genuskodad ska den bestå av minst 85 procent medarbetare av det ena könet och att arbetet ska kunna anses definierat som bestående av genustypiska sysslor (*gendered meanings*). Hans främsta resultat är att förskolan är särskilt genuskodad och en plats som producerar och reproducerar genusskillnader och ojämställdhet. Han menar också att männen som försöker vara framgångsrika placeras i mellanrummet mellan vad han kallar en ”underordnad” maskulinitet och strukturella krav på att de ska visa upp en överordnad, mer stereotyp bild av maskulinitet (jämför även O’Lynn 2003). Hans avslutande slutsats är att männen måste vara verksamma och stå ut med oproportionerligt mycket mer granskning i sitt arbete på grund av att verksamheten är så genuskodad. En särskilt viktig del av hans resultat är en formulering som jag återkopplar till en traditionell bild av förskolan och också till hur förskolan som verksamhet kan ses som genuskodad. Sargent (2005) menar att det finns en idé i förskolan att kvinnor representerar säkerhet och män representerar farlighet, och även om jag inte ser samma svart-vita mönster i andra studier är det en bild av förskolan som förtjänas att ta på allvar eftersom den går i linje med annan genusvetenskaplig forskning.

I en skarp kritik formulerad av Skelton (2012) motsägs det som Sargent (2005) menar om att förskolan är särskilt genuskodad. Skelton menar att alla organisationer har sin genuskodning, eller har sitt sätt att göra kön och genus till en organiseringsprincip, det vill säga olika sätt som kön blir förstått och förklarar på i en organisation. I en av de mest gedigna forskningsgenomgångarna om området män i förskolan/lägre åldrar presenterar Skelton (2012) studier som gjorts under lång tid och hon menar att definitioner av förskolan som särskilt feminiserad är bristfälliga. De perspektiv hon presenterar om frågan om män i förskolan går i linje med perspektiv som ger män samma förutsättningar och samma ingång i yrket som kvinnorna får och har, och också att förebildstänkandet utifrån en stereotyp manlighet är förlegat och kan ersättas med att vara en förebild för en ”ny” slags manlighet.

3. Att som man vara både synlig och osynlig – minoritetsgruppers dilemma

Sumsion (2000b) menar att män i förskolan ständigt behöver förhandla om att vara ”annorlunda” (”negotiate otherness”) utifrån att inte riktigt vara en ”riktig

man” enligt någon slags norm, och att detta gör att männen som är synliga, men annorlunda, löper olika slags risker på grund av det. Sumison menar att dessa män inte bara själva gör denna förhandling, utan även andra förhandlar om männens manlighet i mötet med männen. I Sumsions och Heikkiläs (2014) studier är synligheten, annorlundaskapet och samtidigt att göra samma arbetsuppgifter som andra i förskolan sådant som männen återkommer till på olika sätt. *De är olika men vill göra lika*. Häre ligger också utmaningen – att låta männen, och alla i förskolan, få vara olika men ändå hitta ett sätt att organisera arbetet i förskolan så att det blir och är likvärdigt mellan alla anställda.

I en kunskapsöversikt av Cameron (2001) lyfts tre aspekter fram på synen på män i förskolan och dessa kan därmed män som finns i förskolan behöva förhålla sig till. Med referens till Williams (1995) i Cameron (2001) är dessa tre aspekter förvåning, misstro och misstänksamhet. Detta är visserligen en studie genomförd för tjugo år sedan men dessa tre aspekter är aktuella även idag. Jag kopplar dessa aspekter till hur män med sig själva och sin omgivning behöver förhandla om att vara ”annorlunda” i en viss kontext. Att mötas med förvåning, misstro eller misstänksamhet gör ju att både det man gör och inte gör blir synligt och granskat av både sig själv och andra. Dessa mekanismer beskriver även Wahl et al (2011, s. 168) utifrån kvinnors minoritetsposition i mansdominerade området. De skriver så här:

”Till skillnad från de negativa föreställningar som utgör det glastak som utesluter kvinnor i mansdominerade yrken från högre positioner, upplever män i kvinnodominerade yrken snarare att de åker uppför en glasrulltrappa, *a glass escalator*”

Mansdominerade och kvinnodominerade yrkeskategorier och arbetsplatser är svåra att jämföra, men i vissa fall är det möjligt. Även om inte alla män som arbetar i förskolan skulle hålla med om citatet ovan är dock männens avvikarposition i förskolan generellt sett något som betraktas som positivt inom förskolan, något som kvinnor som gör inträde i mansdominerade branscher inte möter på samma sätt. Svårigheten ligger i att kvinnor i mansdominerade arbetsplatser kommer in som dubbel minoritet i den bemärkelsen att de både är i minoritet i det sammanhanget, men också genom att samhällspositionen kvinnor generellt har inte är förknippad med makt och inflytande. Kvinnodominerade arbetsplatser där män kommer in innebär inte samma dubbla maktperspektiv, men det innebär att män genom att träda in i dessa kontexter på ett plan har gett ifrån sig makt, men ändå behöver förhålla sig till den i form av en del manliga privilegier oavsett de själva är bärare av dessa privilegier eller inte. Dessa olika maktperspektiv gör det svårt att jämföra sådana olika sammanhang, men paralleller kan finnas och det gäller just mekanismer kring minoritetsposition som jag menar kan överföras till andra minoritetspositioner.

Sammanfattning

Den här kunskapsöversikten har presenterat forskningsresultat inom området män i förskolan. Det området kan ses utifrån många perspektiv, något som översikten också visar. Ibland kan dessa perspektiv till och med vara motstridiga vilket ställer höga krav på läsaren men också uppmanar till ställningstaganden.

Ett exempel på sådana motstridiga perspektiv är tanken om att män ska vara manliga förebilder samtidigt som de ska göra samma sak som kvinnor på förskolan och på lika villkor bidra till förskolans kvalitet. Dessa två perspektiv är motstridiga eftersom tanken om att män ska vara manliga förebilder bygger på en idé om att män har särskilda egenskaper som gör att de lämpar sig särskilt bra till att vara förebilder och att dessa egenskaper behövs i förskolan eftersom kvinnorna där inte kan ge dessa egenskaper idag. Det kan sägas vara ett essentialistiskt perspektiv där kategorin kvinna och kategorin man bär på vissa essenser som den andra kategorin inte innehar. Detta är ett mycket kritiserat perspektiv inom exempelvis genusforskning där nyare, post-strukturalistiskt perspektiv på kön och genus menar att innehållet i kategorierna kvinna och man är förhandlingsbara. Som kvinna kan jag bära egenskaper som passar mig och detsamma gäller för män, vilket gör att det är i social interaktion som innehållet i ”kvinna” och ”man” bestäms. Det gör att ”kvinna” och ”man” betyder olika saker i olika sociala sammanhang, eller kan göra det. Då kan ”man i förskolan” betyda något specifikt medan ”man i försvaret” kan betyda något annat, men att båda kategoriseringarna är lika giltiga. Det är också av det här skälet som det är viktigt att studera olika sociala sammanhang för att få syn på vilka olika mönster som sociala kategorier som kvinna och man innebär.

Att det inom området män i förskolan finns många olika perspektiv samtidigt gör att det kan bli svårt att forma ett praktiskt arbete eftersom det då kan vara nödvändigt att bestämma sig för ett bärande perspektiv. Detta för att insatserna ska bli sammanhängande och möjliga för andra att

förstå. Att samtidigt tänka på flera olika sätt för att nå ett visst mål brukar sällan vara ett framgångskoncept i ett förändringsarbete.

Inom genusforskningen talas om män som gör jämställdhetsgärningar oavsett deras avsikt, men där gärningen kan tolkas som att det främjar jämställdhet på något sätt. De idealiseras och misstänkliggörs samtidigt, vilket kan förstås bland annat utifrån männens tydliga minoritetsposition. Jag iakttar paralleller med hur området män i förskolan betraktas. Å ena sidan är männen varmt välkomna till förskolan för att visa att världen kan vara jämställd. Detta för att nästan i nästa stund bli misstänkliggjorda som sexuella förbrytare, eftersom föreställningar kring mäns sexualitet innebär att den är okontrollerbar och ibland till och med direkt farlig.

I ett praktiskt arbete kan den här kunskapsöversikten ge insikter och kunskap om vad man vet om män som arbetar i förskolan som kan ge redskap för att forma åtgärder för att få fler män att arbeta i förskolan. Om vi exempelvis vet att män vill arbeta i förskolan på samma sätt och utifrån samma villkor som kvinnorna ska en framtida insats kanske inte fokusera på att skapa särskilda mötesplatser för män utan snarare på att integrera alla minoritetsgrupper på ett bra sätt i verksamheten eller analysera närmare på vilket sätt majoritetsgruppen riskerar att exkludera minoriteter. Då kan män vara en sådan minoritetsgrupp, men utlandsfödda är också en minoritetsgrupp bland förskolans anställda.

Tre teman har varit bärande för översikten förutom att en del studier mer berört området på ett mer generellt plan. Dessa teman har varit:

- Varför män i förskolan?
- Förskolan som genuskodad verksamhet
- Att som man vara både synlig och osynlig – minoritetsgruppens dilemma

Dessa teman fungerar som bärande för vilka teman man inom forskningen sett som viktiga att ställa frågor kring. Förutom dessa är också mäns minoritetsposition ett område som kan behöva analyseras mer eftersom kvinnor då också behöver inkluderas i studierna. Så gott som samtliga studier idag innebär att enbart män studeras. Men män i förskolan ska finnas i sociala sammanhang tillsammans med kvinnor vilket gör att både kvinnor och män reflekterar kring, formar och förhandlar fram kategorierna ”män i förskolan” och ”kvinnor i förskolan” som något gemensamt. Att bara fokusera på den ena gruppen gör att värdefull kunskap om det sociala sammanhanget riskerar att gå förlorad.

Förutom den nämnda typen av studier behövs större studier av män i förskolan som också fångar longitudinella skeenden. Nu är många studier rätt småskaliga vilket gör att det är svårt att dra generaliserbara slutsatser kring de resultat som studierna visar. Jämförelser och historiska analyser är i dag mycket svåra att göra utifrån forskningsläget, inte minst i Sverige.

Som nämnts i texten är de svenska studierna få och små. Detta blir problematiskt om man vill bygga insatser på vetenskaplig grund, eftersom den vetenskapliga grunden i någon mån saknas. Vi vet helt enkelt inte så mycket om män i förskolan i Sverige, och inte så mycket

hur det sett ut över tid. Har situationen för männen i förskolan blivit bättre eller sämre? Har männen bidragit till mer jämställdhet eller kanske mer stereotypisering? Det är två exempel på frågor som vi inte kan besvara idag.

Den här kunskapsöversikten bidrar med mer strukturerad kunskap kring området män i förskolan. Det kan bidra till att personer som arbetar med att förändra eller utveckla området kan uppleva större säkerhet i sitt arbete och också hitta ord och begrepp som beskriver området på ett bra sätt. Genom översikten vet vi vad vi vet och inte vet och vilka kunskapsluckor vi behöver täppa till.

Avslutningsvis kan sägas att området är multidimensionellt och komplext och skär över många olika verksamhetsområden i exempelvis en kommun. Det gör att mycket olika slags kunskap behövs för att förändra och utveckla.

Metod och material

Kunskapsöversikten baseras på ett 50-tal vetenskapliga artiklar och ett tiotal böcker som hittats via ett antal forskningsdatabaser genom en systematisk sökning under tre tillfällen under hösten 2014. Google Scholar, ERIC, Libris och ett antal tidskrifters egna sökfunktioner har använts för sökning av tidigare forskning på området. Sökord som kombinerats på olika sätt har varit: men, male, preschool, kindergarten, early childhood education, gender equality och motsvarande ord på svenska: män, man, förskola, barn, jämställdhet.

Genomläsning av dessa artiklar och böcker har gjort att en kategorisering har gjorts med avseende på de teman som artiklarna kretsar kring. Den här kunskapsöversikten är uppdelad utifrån dessa teman. Artiklarna har varit olika tydliga i syfte och resultat vilket också speglar hur forskningsstudier och resultat presenteras i den här översikten.

Det är helt och hållet artiklarnas innehåll som styr innehållet i den här kunskapsöversikten. Det är inte så att teman för kunskapsöversikten bestäms i förväg utan de teman som kommer ur analysen av artiklarna har varit styrande för hur översikten blivit.

En del teman och presentationen av de tidigare studier som hittats inspirerar förhoppningsvis till vidare läsning inom andra närliggande områden. I den här översikten har avgränsningen inneburit att den sökning som gjorts om studier om män i förskolan enbart inkluderats här och andra studier och resultat har lyfts in i mycket begränsad utsträckning för att hålla översikten så sammanhållen som möjligt. Andra studier och resultat har lyfts in när ett förtydligande bedömts vara nödvändigt.

Förståelsen av genus har fungerat som en central bakgrund till läsningen. Genus förstås här som en social kategori innehållande konstruktioner kring hur kön manifesteras, är en organiseringsprincip, reproduceras och motsägs i interaktion. Jämställdhet är konsekvensen av hur genus ”blir till” – om genus blir till och görs så att kategorierna kvinnor och män

manifesteras och reproduceras på lika villkor och med lika stor
samhällelig makt blir det jämställdhet. I annat fall kallas det brist på
jämställdhet eller ojämställdhet.

Referenser

- Anliak, S. & Beyazkurk, D.S. (2008). Career perspectives of male students in early in childhood education. *Educational Studies*. Vol 34, No 4, s. 309-317.
- Barnard, C., et.al (2000). *Recommendations for Improving the Recruitment of Male Early Childhood Education Professionals: The female viewpoint*. Faculty of the School of Education, Grand Valley State University.
- Blank, Anders & Palmqvist, Hans (1998). *Vilken man vill bli lärare?!* Stockholm: HLS
- Blomqvist, B., Keihäs, P., Hansén, S-E. & Wikman, T. (2008). *Att välja eller välja bort läraryrket. Manliga klasslärares karriärval*. Publikation 15/2008. Vasa: Pedagogiska fakulteten, Åbo Akademi.
- Braterud, Å., Emilsen, K. & Lillemyr, O.F. (2006). *Menn og omsorg – i familie og profesjon*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Bredesen, Ole (2003). *Problematiska gutter og fravaerende menn*. En rapport bestilt av Utdannings- og forskningsdepartementet.
- Cameron, C. (2001). Promise or Problem? A Review of the Literature on Men Working in Early Childhood Services. *Gender, Work and Organization*, Vol 8, No 4: 430-453.
- Cameron, C., Moss, P. & Owen, C. (1999). *Men in the nursery: gender and caring work*. London: Paul Chapman.
- Carrington, B., Tymms, P. & Merrell, C. (2008). Role models, School improvement and the 'gender gap' – do men bring out the best in boys and women the best in girls? *British Educational Research Journal*, Vol 34, No 3.
- Connell, R. (2008). *Maskuliniteter*. (2. uppl). Göteborg: Daidalos.
- Connell, R., Hearn, J. & Kimmel, M.S (2005). Introduction. S. 1-12. Finns i Kimmel, Michael S., Hearn, Jeff & Connell, Raewyn (red.) (2005). *Handbook of studies on men and masculinities*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications
- Cooney, M. H. & Bittner, M. T. (2001). Men in Early Childhood Education: Their Emergent issues. *Early Childhood Education Journal*. Vol 29, No 2, pp. 77-82.
- Cushman, P. (2005). Let's hear it from the males: Issues facing male primary school teachers. *Teaching and Teacher education*, 21, 2005, 227-240.
- Cushman, P. (2008). So what exactly do you want? What principals mean when they say 'male role model'. *Gender and Education*. Vol 20, No 2: 123-136.

- Cushman, p. (2010). Male primary school teachers: Helping or hindering a move to gender equity? *Teaching and Teacher Education*. Vol 26, pp. 1211-1218.
- Eidevald, C. (2009). *Det finns inga tjejbestämmare: att förstå kön som position i förskolans vardagsrutiner och lek*. Diss.. Jönköping.
- Eidevald, C. (2014). "Jag ser mig inte som en lekfarbror, jag vill se mig som något annat än mitt kön"- En intervjustudie med 25 män som arbetar eller har arbetat i förskola. Opublic. Studie. Stockholm: Skolverket.
- Francis, B. & Skelton, C. (2001). Men Teachers and the Construction of Heterosexual Masculinity in the Classroom. *Sex Education*, Vol 1, No 1: 9-21.
- Granbom, I. & Wernersson, I. (2012). *Män i förskolan – kartläggning och analys av insatser*. Opubl. rapport. Skolverket.
- Haase, M. (2008). 'I don't do the mothering role that lots of female teachers do': male teachers, gender, power and social organisation. *British Journal of Sociology of Education*. Vol 29, no 6: 597-608.
- Havung, M. (2000). *Anpassning till rådande ordning: en studie av manliga förskollärare i förskoleverksamhet*. Diss. Lund: Lunds universitet.
- Heikkilä, M. (2014). "Det man får av barnen kan inte ersättas med nånting!" – en intervjustudie av män vid förskolläraryrket. opubl. rapport, Skolverket, Stockholm.
- Heikkilä, M. & Häyrén Weinestål, A. (2009). *Kartläggning och analys av jämställdhetsinsatser vid svenska universitet och högskolor 2000-2009*. Delegationen för jämställdhet i högskolan (DJ), Stockholm: Fritzes.
- Helbig, M. (2011) Boys do not benefit from male teachers in their reading and mathematics skills: empirical evidence from 21 European Union and OECD countries, *BJSE*, Vol. 33, No. 5, 2012, pp.661 – 677.
- Hellman, A. (2010). *Kan Batman vara rosa? Förhandlingar om pojkheter i förskolan*. Göteborg: Acta Gothoburgensis Universitatis.
- Johnson, S. (2011). Men in Education: Reframing the gender issue. S. 247-270 i Jacobson, T (ed.) *Perspectives on Gender in Early Childhood*. St Paul, Minnesota: Redleaf Press.
- Kimmel, M. S. (2008). *Guyland: On the perilous world where boys become men*. 1. ed. New York: Harper
- King, J. R. (1998). *Uncommon Caring: Learning from Men Who Teach Young Children*. Early Childhood Education Series. New York: Teachers College Press.
- Krkovic, K., Greiff, S., Kupiainen, S., Vainikainen, M-P. & Hautamäki, J. (2014). TEACHER evaluation of student ability: what roles do teacher gender, student gender, and their interaction play? *Educational Research*, Vol 56, No 2: 244-257.
- Lahelma, E. (2000). Lack of Male Teachers: a problem for students or teachers?. *Pedagogy, Culture and Society*, Vol 8, no 2.
- McGrath, K. & Sinclair, M. (2013). More male primary-school teachers? Social benefits for boys and girls. *Gender and Education*, Vol 25, no 5: 531-547.
- Martino, W.J. (2008). Male Teachers as Role Models: Addressing Issues of Masculinity, Pedagogy and the Re-Masculinization of Schooling. S.189-223. *Curriculum Inquiry* 38:2 (2008).
- Martino, W. & Kehler, M. (2006). Male teachers and the "boy problem": An issue of recuperative masculinity politics. *McGill Journal of Education*, Vol 41, No 2: 113-132.
- Martino, W., Lingard, B. & Mills, M. (2004). Issues in boys' education: a question of teacher threshold knowledges? *Gender and Education*, Vol 16, No 4:435-454.

- Mills, M. (2004). Male Teachers, Homophobia, Misogyny and Teacher Education. *Teaching Education*, Vol 15, No 1: 27-39.
- Mills, M., Martino, W. & Lingard, B. (2004). Attracting, recruiting and retaining male teachers: policy issues in the male teacher debate. *British Journal of Sociology of Education*, Vol. 25, No 3.
- Mistry, M. & Sood, K. (2013). Why are there still so few men within Early Years in Primary Schools: views from male trainee teachers and male leaders? *Education 3-13*: 1-13
- Nordberg, M. (2005). *Jämställdhetens spjutspets?: manliga arbetstagare i kvinnoyrken, jämställdhet, maskulinitet, femininitet och heteronormativitet*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet.
- O'Lynn, C. E. (2004). Gender-Based Barriers for Male Students in Nursing Education Programs: Prevalence and Perceived Importance. *Journal of Nursing Education*, Vol 43, No 5: 229-235.
- Peeters, J. (2007). Including Men in Early Childhood Education: Insights from the European Experience. *NZ Research in Early Childhood Education*, Vol 10, 2007.
- Pernrud, B. & Lykke, N. (2013). Rapport från projektet *Lärarutbildningen - för män med engagemang för jämställdhet*. Rapport från projekt finansierat av Delegationen för jämställdhet i högskolan. Tema Genus, Linköpings universitet.
- Rentzou, K. (2011). Greek parents' perceptions of male early childhood educators. *Early Years*, vol 31, no 2, pp 135-147.
- Roulston, K. & Mills, M. (2000). Male teachers in feminised teaching areas: marching to the beat of the men's movement drums? *Oxford Review of Education*, Vol 26, No 2: 221-237.
- Sandberg, A. & Pramling Samuelsson, I. (2005). An interview Study of Gender Differences in Preschool Teachers' Attitudes Toward Children's Play. *Early Childhood Education Journal*, Vol 32, No 5, pp 297-305.
- Sargent, P. (2005). The Gendering of Men in Early Childhood Education. *Sex Roles*, Vol. 52, No 3-4: 251-259.
- Skelton, C. (2002). The 'Feminisation of Schooling' or 'Re-masculinising' Primary Education? *International Studies in Sociology of Education*. Vol 12, No 1.
- Skelton, C. (2003). Male Primary Teachers and Perceptions of Masculinity. *Educational Review*, Vol 55, No 2.
- Skelton, C. (2009). Failing to get into primary teaching: a feminist critique. *Journal of Education Policy*, Vol 24, No 1: 39-54.
- Skelton, C. (2012). Men teachers and the "feminised" primary school: a review of the literature. *Educational Review*, Vol 64, No 1:1-19.
- Smith, J. (2007). 'Ye've got to 'ave balls to play this game sir!' Boys, peers and fears: the negative influence of school-based 'cultural accomplices' in constructing hegemonic masculinities. *Gender and Education*, Vol 19, No 2: 179-198.
- SOU 2006:75, Delegationen för jämställdhet i förskolan. (2006). Jämställdhet i förskolan: om betydelsen av jämställdhet och genus i förskolans pedagogiska arbete : slutbetänkande. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.
- SOU 2010:99, Delegationen för jämställdhet i skolan (2010). Flickor, pojkar, individer – om betydelse av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan: slutbetänkande. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.
- SOU 2014:6. Män och jämställdhet: slutbetänkande. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

- Stroud, J.C., Smith, L.L., Ealy, L.T. & Hurst, R. (2000). Choosing to Teach: Perceptions of Male Preservice Teachers in Early Childhood and Elementary Education. *Early Child Development and Care*, Vol 163, pp. 49-60.
- Sumsion, J. (2000a). Rewards, Risks and Tensions: perceptions of males enrolled in an early childhood teacher education programme. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*. Vol, 28, no 1.
- Sumsion, J. (2000b). Negotiating Otherness : A male early childhood educator's gender positioning. *International Journal of Early Years Education*. Vol 8, No 2., s. 129-140.
- Sumsion, J. (2005). Male teachers in early childhood education: issues and case study. *Early Childhood Reserach Quarterly*. Vol 20, 2005, 109-123.
- Wahl, A., Holgersson, C., Höök, P. & Linghag, S. (2011). *Det ordnar sig. Teorier om organisation och kön*. Lund: Studentlitteratur.
- Vetenskapsrådet (2011). *God forskningsset*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Wernersson, I. & Granbom, I. (2012). *Män i förskolan - kartläggning och analys av insatser*. Opubl.rapport, Skolverket.
- Wernersson, I. & Lander, R. (1979). *Män och kvinnor i barnomsorgen: en analys av könskvotering, yrkesval och arbetstrivsel*. Stockholm: Jämställdhetskommittén.
- Williams, C. L. (red.) (1993). *Doing "women's work": men in nontraditional occupations*. Newbury Park, Calif.: Sage.
- Wright, C. & Callender, C. (2012). Extended Review. *British Journal of Sociology of Education*. Vol 33, No 6: 927-933.

Män i förskolan

En kunskapsöversikt

Den här kunskapsöversikten utgör en genomgång av den befintliga forskningen inom området män i förskolan. Fokus i kunskapsöversikten är på de senaste 10-15 årens forskning inom det pedagogiska och genusvetenskapliga forskningsområdena.

Syftet med översikten är att ge en översikt över den aktuella kunskapen inom området som en vägledning för arbetet. Målgruppen är arbetsgivare, skolhuvudmän och andra intresserade.

Upplysningar om innehållet
Christin, N. Granberg, christin.n.granberg@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2015
ISBN: 978-91-7585-293-5
Text: Mia Heikkilä

Ladda ner på webbutik.skl.se